

3 Mayıs'ta Atsız'la beraber yargılanan,
gönlü Türklük ile çarpan yüreklere ithaf olunur.

*her zaman
okunacak dergiler*

OCAK-ŞUBAT 2025

(2 ayda bir yayımlanır)

**Ötüken Neşriyat A.Ş. adına
İmtiyaz Sahibi**
Ertuğrul Alpay

**Ötüken Neşriyat A.Ş.
Genel Yayın Yönetmeni**
Göktürk Ömer Çakır

Baskı

Çınar Matbaacılık ve
Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad.
Ata Han Nu: 34 K: 5
Bağcılar-İstanbul
Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika Nu: 45103

Yıllık Abonelik Bedelleri2025 yılı abonelik bedeli - **1600 TL****Hesap Numaramız**

Ötüken Neşriyat A.Ş.
Şube: Beyoğlu Şubesi 456
T. C. Ziraat Bankası
Hesap Nu: 48038437-5009

IBAN

TR73 0001 0004 5648 0384 3750 09

ISSN

2667-4637

WhatsApp

0554 499 90 57

İletişim

millimecmua@otuken.com.tr

Millî Mecmûa**Genel Yayın Yönetmeni**

Yasin Usta

Editör

Ahmet Alperen Can

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Mustafa Kara
Prof. Dr. Mehmet Akif Okur
Prof. Dr. Levent Bayraktar
Prof. Dr. Erkan Göksu
Prof. Dr. İsmet Türkmen
Doç. Dr. Mehmet Kaan Çalen
Doç. Dr. Mehmet Akıncı
Doç. Dr. Murat Hanilçe
Dr. Yunus Emre Tekinsoy
Dr. Kemal Haykiran
Dr. Ali Ahmetbeyoğlu
Oğuzhan Murat Öztürk
Misli Baydoğan
Metin Savaş

Son Okuma

Fatih Orta

Grafik Tasarım

Mahmut Doğan

İÇİNDEKİLER

**OSMAN YÜKSEL
VE SERDENGEÇTİ
DERGİSİ**
ALİ ÖZCAN
.....06

**ASİ BİR TOROS
ÇOCUĞU:
SERDENGEÇTİ**
EŞREF URAL
.....16

**OSMAN YÜKSEL
TÜRKÇÜLÜKTEN
NEDEN AFOROZ
EDİLEMEZ?**
ÜNSAL DEMİRBAŞ
.....20

**ADI KARA
BAHTI KARA
KARA KİTAP**
CEMAL KURNAZ
.....26

**SERDENGEÇTİ'NİN
ARDINDAN...**
HASAN TÜLKAY
.....35

**OSMAN YÜKSEL
SERDENGEÇTİ'NİN
POST-CUMHURİYETÇİ
MİLLİYETÇİLİĞİ**
LÜTFİ BERGEN
.....41

**OSMAN YÜKSEL
SERDENGEÇTİ'NİN
MUHALEFET
ANLAYIŞI**
AHMET İŞLER
.....113

**TÜRK
MİLLİYETÇİLİĞİNİN
AYASOFYA'YA BAKIŞI**
TAYFUN ÖZTÜRK
.....131

İÇİNDEKİLER

BUGÜNÜN GENÇLİĞİNE SESLENİŞ: SERDENGEÇTİ'NİN RUHUyla YENİDEN DOĞUŞ MEHMET BİLGİ MEDENİ	139
SERDENGEÇTİ MÜSLÜMANLIĞI HASAN TÜLKAY	143
SERDENGEÇTİ'NİN ŞİİRLERİNDE HAMASET İBRAHİM DAŞ	154
OSMAN YÜKSEL SERDENGEÇTİ'NİN “BOZKIR” ŞİİRİNİ TAHLİL NURULLAH ÇETİN	169

SERDEN GEÇİP MİLLETİNE ADANAN YÜREK OSMAN YÜKSEL ÖZER RAVANOĞLU	177
--	------------

ALLAH, VATAN, MİLLET YOLUNDA BİR DERGİ: SERDENGEÇTİ DERGİSİ HAKKINDA PROF. DR. CEMAL KURNAZ İLE SÖYLEŞİ SÖYLEŞİ: AHMET ŞAHİN	190
--	------------

EMİNE BAĞLI İLE OSMAN YÜKSEL SERDENGEÇTİ ÜZERİNE SÖYLEŞİ SÖYLEŞİ: İBRAHİM DAŞ	196
---	------------

OSMAN YÜKSEL VE SERDENGEÇTİ DERGİSİ

ALİ ÖZCAN*

Kendi ifadesiyle “mebus olmak isterken mahpus” olan Osman Yüksel, 1965 seçimlerinde Adalet Partisi’nden Antalya milletvekili seçilmiş, tek başına kendi partisine muhalefet yapan bir siyasetçi olarak adını Türk siyasal hayatına yazdırmıştır.

Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü.

Türk Edebiyatı Vakfı tarafından yayımlanan ‘Osman Yüksel ve Serdengeçti Dergisi’ başlıklı kitap, İlmî Etüdler Derneği tarafından yayımlanan ‘İslam’ı Uyandırmak’ adlı kitapta yer alan ‘Tek Kişilik Kültür ve Medeniyet Ordusu: Serdengeçti Dergisi’ başlıklı bölüm ve Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi’nde yayımlanan ‘Serdengeçti Dergisinde Mizah’ başlıklı makaleden derlenmiştir.

Osman Yüksel Serdengeçti, Milli Mücadele’nin sosyal, kültürel ve siyasal alandaki mücadelesini veren temsil gücü yüksek simge bir isim; gazeteci-yazar, siyasetçi.

Okumuş zümrenin kendi toplum ve kültürüne yabancılaştığı dönemde milli kalabilmeyi ve yerliliği kendine bayrak edinen aydın.

Tek parti iktidarının sansür ve baskılarına karşı doğruları haykıran, Demokrat Parti döneminde gerektiğinde halk için eleştiriden geri durmayan bir gazeteci.

‘Haksızlıklar karşısında susan dilsiz şeytandır’ düsturu ile baskı, sansür ve hapsolmasına rağmen *Serdengeçti Dergisi*’ni yayınlayarak Türk düşünce ve basın tarihinde kendine özel bir mücadele insanı.

Parti içi demokrasinin yeşermesine izin verilmeyen siyasal ortamda kendi partisine muhalif tek kişilik bir siyasetçi.

Günümüz sosyal ve siyasal hayatındaki özgürlüklerin bedelini yarım yüzyıl öncesinde ödeyen bir dava adamı.

OSMAN YÜKSEL SERDENGEÇTİ

Asıl adı Osman Zeki, soy ismi Yüksel; ancak *Serdengeçti Dergisi* ve dergide yayınladığı yazılarda kullandığı ‘Serdengeçti’ ismiyle anılmakta ve Osman Yüksel Serdengeçti olarak bilinmektedir.

Osman Yüksel, 25 Temmuz 1917 tarihinde Antalya’nın Akseki ilçesin-

ASÎ BİR TOROS ÇOCUĞU: SERDENGEÇTİ

EŞREF URAL

Dergisine seçtiği isim, aynı zamanda onun da ismi gibi olacak ve bundan böyle, belki de sonsuza dek, o da, “Serdengeçti” adıyla anılacaktı.

Akseki, Toros Dağlarının ortasında, nazlı bir gelin gibi süzülüp durur. Toroslar’ın yücesinden çok sert ve soğuk esen poyraz, Akseki üzerinde biraz dinlendikten sonra, yorgun ve durgun bir şekilde, usulca, Akdeniz’e ulaşır. Kışlar sert geçer bu dağlarda. İşte bu “sert” iklimin çocuğu olan Osman Yüksel, ilkokulu Akseki’de bitirir. Parlak bir çocuktur. Normal koşullarda ticareti seçmesi gerekmektedir, ama o ticareti değil, ilim tahsil yolunu seçer. Öğrenim için ikinci durak Antalya’dır ve ortaokulu Antalya’da yatılı okur. Ortaokuldan sonra sıra liseye gelmiştir. Liseyi, Ankara’da, Atatürk Lisesinde tamamlar.

Türkçülük-Turancılık dönemi

Osman Yüksel 1940 yılında Dil Tarih Coğrafya Fakültesi’ne girdiği günlerde, bütün dünya II. Dünya Savaşı’nın ateşi içinde kavruluyordu ve kuşkusuz ülkemiz, İsmet Paşa’nın diplomatik marifetleri sayesinde savaşa girmemiş olsa da, bu ateşten payına düşeni alıyordu. Hitler’in güçlü görüldüğü 1940’ların ilk başlarında, “Türkçü” izlenimi veren bir Şükrü Saracoğlu Hükümeti vardır Ankara’da. Dolayısıyla, Nazizm ve dolayısıyla Almanya karşıtı solcu eğilimleri olan kimi aydınlar, bu konjonktürel koşullar gereği, sürekli taciz edilmekte ve bunaltılmaktadır. Ancak, 1944 yılının ilkbaharına geldiğimizde,

OSMAN YÜKSEL TÜRKÇÜLÜKTEN NEDEN AFOROZ EDİLEMEZ?

ÜNSAL DEMİRBAŞ

Türkçü tedrisattan
geçmiş olan
Serdengeçti, Ziya
Gökalp'in Türkçülüğün
Esasları eserini de
“davamızın felsefesi
ve ilmîni yapan kitap”
olarak işaretlemektedir.

Bütün hayatı
bir bütün olarak
değerlendirildiğinde
ise Osman Yüksel'in
en “marjinal” Türkçü
ideologlardan da
İslamcı ideologlardan da
beslendiğini söylemek
mümkündür.

Osman Yüksel Serdengeçti'yi romantik bir sanatçı, bir sosyal bilimci ve bir mizahçının ortak bakış açısıyla anlatmaya çalışmak güçtür. Bu güç işi başarmak çok mümkün olmadığı için denememizin bilim dışı kısımların mizah ve sanat sayılıp, mazur görülmesini okuyucudan rica ediyoruz.

Türk cumhuriyetinin erken yılları Türk imparatorluğunun geç dönemindeki ideolojik iklimden oldukça ayrılmaktadır. Pek çok ideoloji peyderpey teoriden pratiğe sürüklenmiş, bu durum ise bir ideolojinin 19. yüzyıl versiyonuyla 20. yüzyıl versiyonu arasında uçurum ortaya çıkarmıştır. Söz gelimi: Sosyalist düşünce Sovyet devrimi sonrasında yapısal dönüşümlere uğramış, hatta Lenin hükümeti ile Stalin hükümetleri, ideolojik versiyonlar değil de farklı ideolojiler izlenimi oluşturmuştur. Fransız devrimi sonrasında ortaya çıkan milliyetçi ideolojiler de çeşitli dönüşümlere uğramıştır. Bu dönüşümlerin en bariz örneklerini Türk milliyetçiliği ideolojisi barındırmaktadır. Zira Türk kökenli topluluklar Sibiryadan Çin içlerine, Karadeniz'in bütün kıyıları ile Doğu Avrupa'ya, Arap yarımadasının neredeyse tamamı ile birlikte Afrika'nın Kuzeylerine kadar dağılmış vaziyettedir. Bunların hepsinin Türk milletinden kabul edilmesi ise pek çok küresel güç ile Türk imparatorluğunun çıkar çatışmalarına sürüklenmesi anlamına gelecektir. Ayrıca Türk imparatorluğunda re-

ADI KARA BAHTI KARA KARA KİTAP

CEMAL KURNAZ

Kara Kitap, genç bir üniversite öğrencisi olan Osman Yüksel'in nasıl "Serdengeçti"ye dönüştüğünü anlatır. Bu süreçte peş peşe yaşanan üç olay belirleyici rol oynar: Komünist hocaları MEB'e şikâyet, Sabahattin Ali dövme ve 3 Mayıs yürüyüşü. Osman Yüksel, bu süreç sonucunda fakültenin atılır. Memuriyet şansı kalmayınca basın yoluyla mücadeleye girer.

Kara Kitap'ı Yayımlarken

Kara Kitap, Osman Yüksel Serdengeçti'nin (1917-1983) yayınlamayı çok istediği halde yayınlamadığı eseridir. Eser, 3 Mayıs 1944 olaylarını ve dönemini konu alır.

Ben, *Büyük Doğu* ve *Yeni İstanbul* gazetelerinde iki kez tefrika edilen bu eseri kitap halinde yayına hazırlayarak onun ruhunu şad etmek istedim.

Kara Kitap'ın tefrika edilenlerin dışında yazılmış bölümleri var mıdır, bilemiyorum. 11 Kasım 1977 tarihinde bu satırların yazarına gönderdiği mektupta Kara Kitap'ın gazete kupürleri hâlinde, hemen hemen bitmiş durumda olduğunu yazmıştı.¹ Gazete kupürleri dışında yazılmış bölümler olsa herhalde söz ederdi. Belki de yazılmamış bölümler bir niyet olarak kalmıştır.

Kitabı yayına hazırlarken, her iki tefrikadan da yararlandım. Tefrikalardan birinde bulunmayan bölümleri diğerinden alarak metni oluşturdum.

Kara Kitap tefrika edilirken bölümlerin el yazısıyla yazılarak gazeteye postalandığı anlaşılmaktadır. Bazen ilgili bölümün gazeteye ulaşmadığı, postada geciktiği veya kaybolduğu belirtilerek, yazardan göndermesi rica edilir. Bundan dolayı konu akışında bazen tekrarlar veya dağınıklıklar görülür.

Kitap üç kısımdan oluşmaktadır.

¹ Cemal Kurnaz, "Mektuplar", *Doğu*, Sayı 22-23-24, (1983-1984), s. 7.

OSMAN YÜKSEL SERDENGEÇTİ'NİN POST-CUMHURİYETÇİ MİLLİYETÇİLİĞİ

LÜTFİ BERGEN

Bu makalede Osman Yüksel Serdengeçti'nin de Anadolu cu Türk-İslâm Milliyetçiliği fikriyatı içinde sayılabileceği ve post-Cumhuriyetçilik içinde değerlendirilebileceği, bir Devlet teorisi geliştiremediği, bu nedenle "ideolog" olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığı savunulmaktadır.

Giriş:

Asıl adı Osman Zeki Yüksel (1917-1983) olan Serdengeçti, Akseki müftülerinden Salim Yüksel'in oğlu, eski Diyanet İşleri başkanlarından Ahmet Hamdi Akseki'nin yeğenidir. İnsanın yeryüzünde "halife" olduğu düşüncesiyle hareket eden ve iman iddiasının amelî olarak ortaya koyulması gerektiğini düşünen müellif, bu fikrinin gereği olarak "ülküsü adına canını bile esirgemeyen" anlamına gelen "Serdengeçti" terimini yayınladığı dergiye isim olarak seçer, yazılarını da bu mahlasla yazar. Bu mahlas daha sonra kendisiyle özdeşleşir ve adeta "soyadı" olarak benimsenir. Osman Yüksel, yayınladığı dergiyi "Allah'a, millete, vatana koşanların dergisi" olarak tanımlamış, yazdığı yazılar nedeniyle pek çok kez hapse girmiştir. Türkçülük, İslâmcılık, Milliyetçilik akımlarına aynı uzaklıkta duran Serdengeçti'nin bu özelliği nedeniyle "Türkçü, Milliyetçi ve İslamcı ideolojileri sentezlediği" yahut "Türkçü-Turancı-İslâmcı" olduğu ifade edilmektedir. 1944 olayları nedeniyle Irkçılık-Turancılık sorgulamaları kapsamında tutuklanan müellif, Sirkeci Sansaryan Hanı'nda Reha Oğuz Türkkân, Nihal Atsız, Nejdet Sançar, Hikmet Tanyu, Orhan Şaik Gökyay, Zeki Velidi Togan gibi isimlerle birlikte işkenceye maruz kalmıştır.¹

¹ Irkçılık-Turancılık davası kapsamında 23 isim yargılanmıştır: Hasan Ferit Cansever, Fethi Tevetoğlu, Alparslan Türkeş, Nurullah Barıman, Zeki Özgür Sofuoğlu, Fazıl Hisarcıklı, Hüseyin Nihal Atsız,

OSMAN YÜKSEL SERDENGEÇTİ'NİN MUHALEFET ANLAYIŞI

AHMET İŞLER

Serdengeçti, 1947 yılında “Serdengeçtiliği” bir hareket olarak nitelemiş gençleri bu hareketin saflarına katmak için “vatani taze bir heyecan tufanıyla yeniden fethetmek, bu topraklara, ‘bu topraklar için toprağa düşenlerin’ çocuklarını hâkim kılmak” niyetini izhar etmişti.

Öz

Osman Yüksel Serdengeçti (1917-1983) gazeteci, siyasetçi, şair kimliği ve yakın tarihimizde renkli kişiliğiyle tanınan aksiyon ve dava adamıdır. Tek Parti döneminin sonlarından 1970’li yılların sonuna kadar hareketli geçen bir hayat hikâyesinde, muhalif bir kimlik olarak karşımıza çıkan Serdengeçti, her dönemde kendi doğrularını savunmuş ve bu doğrultuda bedeller ödemiştir. Bu çalışmada “Tanrı Dağı Kadar Türk, Hira Dağı Kadar Müslüman” şiarıyla yola çıkan Serdengeçti’nin sosyal ve siyasal alandaki muhalefet anlayışı incelenecektir. Bu çalışmanın temel referans kaynağı Osman Yüksel’in 1947-1962 yılında çıkarttığı, sonraları lakabı olacak olan Serdengeçti dergisidir.

Anahtar Kelimeler: Osman Yüksel Serdengeçti, Serdengeçti Dergisi, Siyasal Partiler, Muhalefet

Giriş

Antalya’nın Akseki ilçesinde doğan Osman Yüksel’in asıl adı Osman Zeki’dir. Diyanet İşleri Başkanlığı yapmış olan Ahmet Hamdi Akseki’nin yeğeni olan düşünür, âlim bir aileye mensuptur. Osman Yüksel, 1940 yılında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’ne öğrenci olarak girer ancak okulun son yılında 3 Mayıs 1944’te Nihal Atsız ve Sabahattin Ali arasında yaşanan olaylar üzerine tutuklanır. Tarihe

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİN AYASOFYA'YA BAKIŞI

TAYFUN ÖZTÜRK

Türk milliyetçiliğine
Tanrıdağı kadar Türk;
Hira Dağı kadar
Müslümanız söylemini
getiren Serdengeçti
Hakk'a tapan ve
halkı tutan bir Türk
milliyetçiliğinden
bahseder. Hayatının
geri kalanında süreklilik
arz eden bir mücadele
içinde bulunur ve
bu mücadelenin
merkezinde Ayasofya'nın
yer aldığı görülür.

Giriş

Megale Ekklesia olarak da bilinen I. Ayasofya¹, MS 404'te yaşanan halk ayaklanmasında aldığı büyük hasarın akabinde yıkılır (Erdoğan, 2023: 116). Aynı alanda inşa edilen II. Ayasofya da benzer şekilde bir halk ayaklanması sonucu büyük tahribat görüp yıkılır. Çalışmamıza konu olan, orijinali Hagia Sophia isimli III. Ayasofya ise yine aynı alana İmparator Iustinianus tarafından inşa ettirilip 5 yıllık inşa sürecinin sonunda 27 Aralık 537'de ibadete açılır. İstanbul, 13. asırda Bizans'ın Türklere karşı imdada çağırıldığı IV. Haçlı ordusu tarafından işgale uğrar. Şehir, 1204-1261 arasını kapsayan bu işgal döneminde Latin Krallığı olarak idare olunur. Ayasofya ise bu dönemde yağmalandığı ve birçok kıymetli objesini yitirdiği ağır bir süreç yaşar.

Halil İnalçık (İnalçık 1964: 9) Büyük Konstantin'in Allah'ın hadimi rolünü benimsemesiyle Roma imparator telakkisinin tamamlandığını, imparatorun Bizans'ta devletin yegâne sahibi ve cihan hâkimi olduğunu belirtir. Bu mutlak otoritenin manevi temsili Ayasofya'dır. Türk padişahı II. Mehmed Han, Türklerin Malazgirt zaferinden beri Kızılelma olarak belirlediği Ayasof-

¹ Ayasofya kelimesinin anlamı, çeşitli kaynaklarda "kutsal bilgelik, Tanrı'nın hikmeti, İlahi hikmet, Allah'ın evi, Allah'ın sevgisine mazhar olan evliyaların toplandığı yer" olarak verilmiştir (Aslan, 2009, s. 15-16).

BUGÜNÜN GENÇLİĞİNE SESLENİŞ: SERDENGEÇTİ'NİN RUHUyla YENİDEN DOĞUŞ

MEHMET BİLGİ MEDENİ

Osman Yüksel Serdengeçti bugün yaşasaydı, sadece fikirleriyle değil, kullandığı iletişim araçlarıyla da farklı bir etki yaratabilirdi. Onun yazıları, günümüz gençliği için bir ilham kaynağı olabilir, toplumsal farkındalığın artmasına katkı sağlayabilirdi.

Osman Yüksel Serdengeçti, Türk edebiyatının ve basın dünyasının önemli isimlerinden biri olup özellikle 20. yüzyılın ortalarında kaleme aldığı eserler ve yayınladığı *Serdengeçti* dergisi ile tanınır. Kendine özgü üslubu, keskin mizahı ve eleştirel yaklaşımıyla hem edebiyat hem de siyasi tarih açısından dikkat çeken bir figürdür.

Osman Yüksel Serdengeçti bugün yaşasaydı, sadece fikirleriyle değil, kullandığı iletişim araçlarıyla da farklı bir etki yaratabilirdi. Onun yazıları, günümüz gençliği için bir ilham kaynağı olabilir, toplumsal farkındalığın artmasına katkı sağlayabilirdi. Geçmişte olduğu gibi, değerlerini koruyarak modern dünyanın karmaşık yapısını sorgulayan bir figür olmaya devam ederdi.

Serdengeçti'nin mirası, yalnızca geçmişin meselelerini değil, günümüz sorunlarını anlamak ve çözmek için de güçlü bir rehber olma potansiyeline sahiptir. Serdengeçti'nin dün ortaya koyduğu bu yüksek ideal, bugün de Türk gençliğine, tarihinden aldığı ilhamla geleceği inşa etmesi gerektiğini hatırlatıyor. İşte onun bu sözleri, geçmiş ve bugünü birleştirerek, milli benliği koruyarak çağın gereklerine uyum sağlamanın önemini vurguluyor.

Serdengeçti dün Türk gençliğine şu şekilde sesleniyordu ki bugün için de aynı sözler geçerliliğini devam ettirmektedir: *“Biz Türk milliyetçileri iki cereyana da zıt, milli benliğimizi bozmadan, kendi tarihi şuurumuz içinde, asrın icap ettirdiği medeniyetle, teknikle*

SERDENGEÇTİ MÜSLÜMANLIĞI

HASAN TÜLKAY

Mağlûp bir medeniyetin
çocukları olarak,
kendimize itimadımızı
kaybettiğimizi, o devirde
herkesin Avrupaî
anlayışlardan medet
umduğuna dikkat
çekerdi. Yani O'na göre
Âkif de bir ortak yanışı
paylaşanlardandı.

Kendi çizgisinde eğilip bükülme-
yen; unutulmaz bir günde (10 Ka-
sım 1983) vefat ettiği halde unut-
tuğumuz büyük dâva adamı Osman
Yüksel SERDENGEÇTİ'ye damıtıl-
mış bir Müslüman-Türk örneği di-
yebiliriz. O'nun şahsını kastederek
“SERDENGEÇTİ MÜSLÜMANLI-
ĞI ADETÂ BİR KAHRAMANLIK”
demek Mehmet Âkif merhumun
“Hakiki Müslümanlık en büyük
kahramanlıktır” hükmünü teyit et-
mektedir.

Türk Müslümanlığı, Arap İslâmı,
Avrupa Müslümanlığı gibi tarihî,
kavmî, örfî ve coğrafi faktörlerle din
izahı yapan sosyolojik yaklaşımlar-
dan -Müslümanlık adına- endişe
edenler az değildir. Başlığa bakıp; İslâmîyet'in, mesajı kadar, ibadet, taat
ve muamelât esaslarının da evrensel
bir karakter taşıdığı gerekçesiyle;
ülkelere, ırklara, toplumlara göre
Müslümanlık ihdas etmenin yanlış-
lığına dikkat çekenlere inat; bir de
zata mahsus Müslümanlık izahına
girişmeyin diyenler çıkabilir.

DAMITILMIŞ SERDENGEÇTİ TÜRK MÜSLÜMANLIĞI

Bu yazı bir ilmî araştırma değil-
dir. Sadece rahmetli Osman abinin
yakınında bulunmuş, yaşayan tanık-
lardan birisi sıfatıyla; Osman Yü-
ksel Serdengeçti Müslümanlığı nasıl
yaşıyor, nasıl idrak ediyordu; anlat-
maya çalışacağım: Peşin söyledik;
Serdengeçti Müslümanlığı sıradan
bir dindarlık değil; kahramanlık me-
sabesinde bir duruş, tavır alış, hatta
sorgulayıştır. Açmaya çalışalım:

SERDENGEÇTİ'NİN ŞİİRLERİNDE HAMASET

İBRAHİM DAŞ

Onun şiirlerine bir arayışın şiiri demek elbette mümkündür. Kendini şair kabul etmemesi, mücadelesini daha sivil yazın türlerine yöneltmiştir. Şiir örnekleri olarak dönemde pek çok ünlü şairin olması ve onun şiirlerini aşamayacak olduğunu düşünmesi de ihtimal dahilindedir.

Türk milliyetçiliğinin edebî sahada -özellikle şiir türünde- hamasete (en geniş anlamıyla) sıklıkla yer verdiği, manzum eserlerle millî ve manevî değerlerin aktarımını yaptığı, Türkçülük fikrinin dinamiklerini bu vâsıtada iletmediği bilinmektedir. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında Ziya Gökalp'ın "Turan" ideali ve öz kaynaklarımıza dönüş arzusunu taşıyan manzumeleri, sonraki yıllarda Hüseyin Nihal Atsız'ın tarihî havuzdan beslendiği manzum eserleri ve devamında hem Türkçülük hem de Türk-İslâm sentezi çerçevesinde üretilen eserler... İsimleri ve yazılanları teker teker sayamamak da bir ideoloji ve dünya görüşünü odağının merkezine alan şahsiyetlerden biri de Atsız'ın "Deli Osman" olarak adlandırdığı Osman Yüksel Serdengeçti'dir. 1944 olaylarından bu yana deyim yerindeyse "fırtınalı" bir hayatı olan Serdengeçti, aksiyon adamı olmasının yanı sıra eylemci yönünü yazmaya ve üretmeye de vakfetmiş bir figür olarak karşımıza çıkar. Onun "Osman Zeki Yüksel" değil de "Osman Yüksel Serdengeçti" olarak anılması, 40'lı yıllarda ilk sayıları neşredilen *Serdengeçti* dergisinden mülhemdir. İlk yayım tarihinden itibaren 15 yılda yalnızca 33 sayı çıkabilen *Serdengeçti* bir iradenin, matbu aksiyonun ve "sürdürmeyi sürdürmenin" mücessem örneği olarak görülebilir. Türk siyasi tarihinin çeşitli dönemlerine de ayna tutan *Serdengeçti*'nin yaşadığı ve imtiyaz sahibine yaşattığı zorluklar Osman Yüksel'in alıntılatacağımız fıkrasına şu şekilde konu olmuştur:

OSMAN YÜKSEL SERDENGEÇTİ'NİN “BOZKIR” ŞİİRİNİ TAHLİL

NURULLAH ÇETİN

Osman Yüksel
Serdengeçti'nin hayat
hikâyesini okuyunca
onun sık sık dağlara,
ıssız ovalara, yaylara
kaçıp gittiğini, tek başına
uzun süre oralarda
kalıp saf, sessiz, sakin
tabiat ortasında huzur
bulduğunu görüyoruz.

BOZKIR

Hayalimde yemyeşil bir âlem kura
kura
Giriyorum güngörmüş bağı yanık
bozkıra

Sabır, çile, tevekkül burada
sonsuzlaşır
Cihet, eb'âd silinir, insan
mekânsızlaşır

Hep aynı ses, aynı renk, aynı şekil,
aynı hat
Topraktan ve güneşten gelen
sonsuz saltanat

Bozkır sükun, bozkır ruh, bozkır
bir derviş gibi
Kendi kendinden geçmiş, Allah'ı
görmüş gibi

“Biz Âdem'i topraktan yarattık”
diyen din
Adını ilan eder her sabah
Muhammed'in

Yanmış yağız çehreler, yürekler nur
içinde,
İnanan seven insan, sonsuz huzur
içinde

Bozkırlarda 'şimdi'nin, 'acele'nin
işi yok
Motor, sür'at asrının korkunç
keşmekeşi yok

Bir meydan okuyuş var derinde,
çok derinde
Asya dile gelirken kağrı
tekerlerinde

SERDEN GEÇİP MİLLETİNE ADANAN YÜREK OSMAN YÜKSEL

ÖZER RAVANOĞLU

Osman Ağabeyin cereyan eden askeri hareket hakkında bilgisi olmalı ki, ihtilal oluyor, dedi. Sonra da eğer bu hareket muvaffak olursa ülke felakete gider, Allah vere İsmet Paşa bunlara karşı başarılı olsa da iktidarda kalsa, dedi.

1950 veya 1951 yılında Adana'da ortaokul talebesiydim. Ciddi şekilde takip ettiğim çocuk dergileri vardı. Bu dergilerden birisi de *Kahramanlar* dergisiydi. Herhalde cuma günleri çıkıyordu. Cuma günü dergiyi alır, ertesi güne tamamını okurdum. Haftaya çıkacak yeni sayısını merakla beklerdim. Henüz İstiklal Savaşı'nın üzerinden çok fazla zaman geçmediği için etrafımızda, hatta ailemizde bile savaş hikayelerini dinlediğimiz kimseler vardı. Kahramanlar dergisi de aşağı yukarı hep savaş hikayeleri ile alakalı yayınlanıyordu. Gazete bayı'inden yine *Kahramanlar* dergisini alırken gözüüm *Serdengeçti* dergisine takıldı. *Serdengeçti* dergisinin kapağında kalpaklı bir adam resmi vardı. Tanrı dağlarında kementle uçak düşüren bir kahraman diye de resmin üstüne bir yazı ilave edilmişti. Hemen o dergiden de aldım. Resim ve üstündeki yazı beni çok heyecanlandırmıştı.

Serdengeçti dergisiyle tanışmamız ilk defa böyle olmuştu.

Serdengeçti dergisini de o gece bir solukta okudum. Çok heyecanlandım. Derginin o sayısında hep Uygurlardan bahsediliyordu. Derginin kapağında ki resim bunca zaman geçmesine rağmen unutamadığım Osman Batur isminde Doğu Türkistan'da yaşayan Kazak¹ Türküne aitti.

¹ Doğu Türkistan'da kırk milyon müslüman Türk bulunmaktadır. Bu topluluğun beş altı milyonu Kazak, üçyüz bini Kırgız Türklerinden diğerleride Uygur Türklerinden meydana gelmektedir.

ALLAH, VATAN, MİLLET YOLUNDA BİR DERGİ: SERDENGEÇTİ DERGİSİ HAKKINDA PROF. DR. CEMAL KURNAZ İLE SÖYLEŞİ

SÖYLEŞİ: AHMET ŞAHİN

Osman Yüksel'in dergi çıkarırken belli bir kadrosu yoktur. O derginin her şeyidir. Derginin, "onun naçiz şahsı"ndan başka kullandığı, muhabir, yazar hiçbir şeyi yoktur. Başyazarı da odur, orta yazarı da, kuyruk yazarı da. Sahibi de, Neşriyat Müdürü de. Hatta bu işin hamallığını yapan da kendisidir.

Ahmet Şahin: *Saygıdeğer hocam, öncelikle Osman Yüksel Serdengeçti'yi nasıl tasvir edersiniz?*

Prof. Dr. Cemal Kurnaz: Bizim kültürümüzde "anne" kavramı önemlidir. Ona söz söyletmeyiz. Ana dil, ana vatan ifadelerinde olduğu gibi bazı milli kavramları anne ile birlikte düşünürüz.

Osman Yüksel, on bir yaşında annesini kaybeder. Onun ölümünden çok etkilenir. Hayatı boyunca içinde oluşan boşluğu doldurmaya çalışır. Bu anne sevgisi onda vatan sevgisiyle iç içe girer. Bazen, "Yıllardır yıllardır hayaller kurdum/ Seni anam gibi aradım durdum/ Ey benim sevgilim, ey anayurdum" mısralarındaki gibi bir ideal olur. Bu yüzden dinine, milletine bir saldırı olduğunda ana-sına sövülmüş gibi tepki gösterir.

Osman Yüksel, dergisine Serdengeçti adını verirken, bunun bir gün kendine alem olacağını bilmiyordu. Gerçekten onun içinde bir serdengeçti, bir akıncı ruhu vardır. İçinde bir cihangirlik ruhu, bir imparatorluk ruhu vardır. O, sınır boylarında ölüme meydan okuyan, yorulmak bilmeyen bitip tükenmez bir enerjiyle gece gündüz atıyla akından akına koşan bir akıncı gibidir. "İçimde hiç sönmeyen bir fetih sevdası var/Yavuz gibi diyorum bu dünya insana dar" mısraları onun ele avuca sığmayan kişiliğinin ifadesidir. "Volkan gibi lav atmış, ne susmuş ne sönmüşüm/Ben bir iman uğruna çılgınlara dönmüşüm" derken, kabına sığmayan bir millet âşığı olarak kaşımıza çıkar. Millet

EMİNE BAĞLI İLE OSMAN YÜKSEL SERDENGEÇTİ ÜZERİNE SÖYLEŞİ

SÖYLEŞİ: İBRAHİM DAŞ

Osman Amcam mücadeleci, doğru bildiğinden kendisinin aleyhine de olsa vazgeçmeyen, yazdığı yazılar sebebiyle hapisaneye girmekten dahi korkmayan, nükteleriyle milletine mesaj veren “Serdengeçti” ruhlu, yani başına geleceklerden çekinmeyen bir karakterdi.

Osman Zeki Yüksel nasıl biriydi? Mizacına ve karakterine dair ne söyleyebilirsiniz?

- Osman Amcam mücadeleci, doğru bildiğinden kendisinin aleyhine de olsa vazgeçmeyen, yazdığı yazılar sebebiyle hapisaneye girmekten dahi korkmayan, nükteleriyle milletine mesaj veren “Serdengeçti” ruhlu, yani başına geleceklerden çekinmeyen bir karakterdi.

Ayrıca kırlarda dolaşan dağda bayırda yetişen minicik kır çiçeklerini seven, hayvanlara özellikle keçilere isimler koyan tabiat âşığı bir ruha sahipti.

Badem ağaçları çiçek açtığında memleketinde, Akseki’de olmak isterdi. Dağlara bakarak şiir yazardı. Ruhen yumuşacık ama konu vatan, millet, din, iman ise hiçbir sınır tanımaz mücadele ederdi.

Kılıcı kalem olan bir mücahitti...

Kendisiyle özel bir anınızı bizimle paylaşır mısınız?

- Osman Amcam ile karakterlerimiz benzerdi. Beni gerçekten sever, küçük yaşta kaybettiği annesinin ismini taşıdığım için “Anam” derdi.

Kendisiyle pek çok hâtıram var elbette.

Küçüktüm, babam Çankırı’da hâkimdi. Amcamı, sîması boyu posu babama benzeyen bir adam olarak tanıdım. Benim doğduğum (1944) tarih, milliyetçilerin suçlandığı ve yargılanmadan hapsilere ve hattâ tabutluklara atıldığı bir devir.